

## **Iluarsiissut**

### **Siunnersuut 2. november 2020-meersoq taarserpaa (6.-imi ataatsimiititaliap oqaaseqaataanut inassuteqaataanullu ilanngussisoqarpoq)**

**Uunga siunnersuut: Inatsisartunut qinersisarneq pillugu Inatsisartut inatsisaat nr. xx,  
xx. xxx 2020-imeersoq.  
pillugu**

#### **Inatsisinut Ataatsimiititaliap**

#### **siunnersuutip aappassaaneerpeqarneranut**

#### **ISUMALIUTISSIISSUTAA**

Ataatsimiititaliap suliarinninnermini ilaasortarai

Inatsisartunut ilaasortaq Anders Olsen, Siumut, Siulittaasoq  
Inatsisartunut ilaasortaq Mariane Paviasen, Inuit Ataqatigiit, Siulittaasup tullia  
Inatsisartunut ilaasortaq Aleqa Hammond, Nunatta Qitornai  
Inatsisartunut ilaasortaq Rachel H. Ingemann, Demokraatit  
Inatsisartunut ilaasortaq Stine Egede, Inuit Ataqatigiit

Ulloq 13. oktober 2020-mi siullermeerinninnerup kingorna siunnersuut ataatsimiititaliamit misissorneqarpoq.

#### **1. Siunnersuutip imarisai siunertaalu**

Siunnersuutikkut siunertarineqarpoq inatsisip oqaasertaasa nutaamik aaqqissuunneqarlutik nutarterneqarnissaat, oqaatsinik nutarterineq, ilanngullugu inatsisip oqaasertaanni taaguutinik naleqqussaaneq, nassuiaatinik nutarterineq kiisalu nakkutigisaasumik qinersivik-kuunngikkaluarluni qarasaasiakkut allakkatigut taasisinnaanermut tunngavissiiinissaq.

#### **2. Siunnersuutip Inatsisartuni siullermeerneqarnera**

Siullermeerinninnermi qarasaasiakkoorlugu allakkatigut taasisinnaanerup periarfissiissutai aallaavittut soqutigineqarput, tamanna pingaartumik Kalaallit Nunaanni attaveqatigiinnikkut inissisimaneq eqqarsaatigalugu. Soqutiginninnerli taanna qarasaasiakkut qinersisinnaanerp uloriaanaatigisinnaasaasa amerlasuunit isumakulunnartinneqarnerannik ilaqartinneqarpoq.

Tamanna innuttaasut attaveqaatinik patajaatsunik atugassaqartitaanerat kiisalu qinersinerup attaveqaatitigut peqquserluuteqartartunit “hackerinit” sunniivigineqarsinnaanera eqqarsaatigalugit.

Aammattaaq qarasaasiakkut attaveqaatitigut taasinerit pillugit paasissutissat siaruarterneqarsinnaanerat isumakuluutigalugu oqaaseqartoqarpoq.

Innuttaasut qinersinerni peqataasartut ikiliartornerannik isumakuluutiginnilluni oqaluuserinninnermi oqaaseqartoqarpoq. Taamatuttaaq innuttaasut assigiinngitsut pissutsit piviusut naapertorlugit taasinissamut assigiimmik periarfissinneqarnissaat siamasissumik pingartinneqarpoq, taamaalilluni assersuutigalugu kilisaammi avataasiortuulluni suliffeqarneq imaluunniit napparsimavimmi uninnganeq taasisinnaanermut ajoqutaasariaqarani.

Tamatuma saniatigut, nunanit allanit nuuttut aatsaat ukiuni marlunni imaluunniit tallimani nunami najugaqareerunik taasisinnaatitaalersinneqarnerat kiisalu nuuttut nuunnerminniit ingerlaannartumik taasisinnaatitaalersinnaanerat isummerfigeqqullugu oqaluuserinninnermi ataatsimiititaliamut kaammattuutigineqarpoq.

### 3. Siunnersuutip teknikikkut ilusilerneqarnera

Siunnersuummi § 14. imm. 6, oqaaseqatigiik kingulleq ima oqaasertalernerqarsimavoq:

*”Partiit qinigassanngortitsinermik akuersissutaat partiinut nalunaarsuiffiit assilinerqarnerisa atsiornernik immikkoortup aallaqqaataanit aaneqartunik ilaqartillugit nassiunneqarnerisigut pisinnaapput.”*

Taamaalilluni oqaasertalernerqarsimanera kukkuneruvoq: “immikkoortup aallaqqaataanit”-mik allaqqanani ima allaqqasussaasimagaluarpoq “oqaaseqatigiinnit siullernit”.

Siunnersuummi §62, imm. 3, ima oqaasertalernerqarsimavoq:

*”Imm. 1-imik aamma 2-mik unioqqutitsineq Kalaallit Nunaannut pinerluttulerinermut inatsimmi aalajangersakkat malillugit pineqaatissiivigineqarsinnaapput.”*

Kisianniuna § 62, imm. 1 aamma 2, § 63-imi unioqqutitsisoqarnerani pineqaatissiisoqarsinnaaneranik aalajangersaasumi ilaatinneqareersut. Taamaammat § 62, imm. 3 pisariaqanngilaq peerneqartariaqarlunilu.

Siunnersuummi § 2, imm. 1, nr. 1, ima oqaasertalernerqarsimavoq:

*”§ 2. Inuit tulluuttut Kalaallit Nunaata avataani najugaqarallartut Inatsisartunut*

*qinersisinnaatitaapput § 1-imi piumasarineqartut, aalajangersimasumik najugaqar-nissamik piumasagaat eqqaassanngikkaanni, naammassisimagunikkitt:*

*1) Inuit ilinniagaqarlutik Kalaallit Nunaata avataaniittut.”*

Inatsimmut nassuiaatini aalajangersagaq pillugu ima allassimasoqarpoq:

*”Ilinniartitaaneq nunami pineqartumioqartussanit akuerisaassaaq, aammalu minnerpaamik qaammatinik 6-inik sivisussuseqassalluni. Taamaalilluni sivikinnerusumik pikkorissarnerit tamatuma avataaniipput. Piffissaq tamakkerlugu ilinniartitaaneq tassani pineqassasoq piumasagaatigineqanngilaq. Aallaaviatigut Danmarkimi ilinniartitaanerit SU-mik pisinnaatitaaffigineqartut pineqartunut ilaassapput, kisianni aamma ilinniartitaanerit SU-mik pisinnaatitaaffigineqanngitsut ataasiakkaatigut naliliineq malillugu aalajangersakkami ilaatinneqarsinnaapput. Assersuutigalugu timmisartortartunngorniarneq SU-mik pisinnaatitaaffigineqanngilaq.”<sup>1</sup>*

Ilinniarnerup minnerpaamik qaammatini arfinilinni sivisussuseqarnissaanik inatsimmut nassuiaatini piumasagaat, tamatumalu saniatigut nunami allami pineqartumi oqartussanit akuerineqartussaanaera inatsimmi aalajangersakkami allassimanngilaq. Piumasagaat avaqqunneqarsinnaassanngippat aalajangersakkap oqaasertalerneqarneranut ilanngunneqar-tariaqarpoq.

Tamanna tunngavigalugu **ataatsimiititaliap qinnutigissavaa** Naalakkersuisut siunnersuutip pingajussaaneerneqannginnerani allannguutissatut siunnersuummik pissutsinik taakkuninnga iluarsisuteqarfiusmik saqqummiussissasut.

#### **4. Naalakkersuisunut saaffiginninneq**

Naalakkersuisut isertuussisussaataaneq pillugu allagaat kiisalu Justitsministeriaqarfiup tamatumunnga akissutaa ataatsimiititaliamit allakkatigut 20. oktober 2020-meersutigut Naalakkersuisunut qinnutigineqarput. Naalakkersuisut allakkatigut 23. oktober 2020-meersutigut tamatumunnga akissuteqarput. Ataatsimiititaliap allagaa Naalakkersuisullu akissu-taat ilanngussa q 1-itut 2-tullu ilanngunneqarput.

#### **5. Ataatsimiititaliap siunnersuummik suliarinninnera**

##### 5.1 Qinersisinnaatitaaneq

##### 5.1.1 kikkut ullumikkut taasisinnaatitaappat

Ullumikkut inuit danskisut innuittaassusillit taasisinnaatitaapput (tassa danskisut

<sup>1</sup> Siunnersuummut nassuiaatini qupp. 44.

innuttaassusillit), 18-inik ukioqalereersimasut, qinersinerlu sioqqullugu minnerpaamik qaammatini arfinilinni Kalaallit Nunaanni aalajangersimasumik najugaqarsimasut, tak. siunnersuummi § 1. Taamatuttaaq inuit Kalaallit Nunaata avataani najugaqarallartut § 2, imm. 1-imi aamma imm. 2-mi taaneqartut Kalaallit Nunaata avataanut nuunngikkallarnerminni Kalaallit Nunaanni minnerpaamik ukiuni marlunni aalajangersimasumik najugaqartutut nalunaarsorneqarsimagunik taasisinnaatitaapput. Ilinniagaqarluni napparsimalluniluunniit katsorsartilluni najugaqarnerit tassaapput najugaqarallarnarit matumani pineqartut. Tamanna aamma malittarisassani atuuttuni allassimavoq.

Ataatsimiititaliap paasinninnera malillugu pineqartut nunatta avataani najugaqarallarnerminni piginnaatitaaffiit atuutereersut naapertorlugit taasisinnaatitaanerminnik attassiinnarsinnaareernerattut tamanna paasineqassaaq, najugaqarallarnermullu tunngaviusup naanera ilutigalugu uterunik Kalaallit Nunaannut utererminni tamatumingga attassiinnarsinnaallutik. Tassami Kalaallit Nunaata avataanut nuunnerminni taasisinnaatitaanertik annaasimannik-kunikku, sulit taasisinnaatitaasussaapput.

#### 5.1.2 Qinersisinnaatitaaneq eqqarsaatigalugu allannguutit suut siunnersuummit nassatari-neqarpat:

Inuit Kalaallit Nunaata avataani najugaqarallareerlutik najugaqarallarnermut tunngaviusup naanerata kingorna qaammatit arfinillit qaangiutinnginneranni Kalaallit Nunaannut utertut §2, imm. 4 malillugu qinersisinnaanerminnik attassiinnarsinnaalernerat malittarisassanut atuuttunut sanilliullugu allaanerussutaavoq. Ataatsimiititaliap allannguummik paasinninnera malillugu inuit Kalaallit Nunaata avataani najugaqarallarnermut tunngaviusup naaneraniit qaammatit arfinillit pallillugit nunatta avataaniittut qinersisinnaatitaanerminnik attassiinnarsinnaapput.

#### 5.1.3 Siunnersuutit siullermeerinninnermi saqqummiunneqartut:

Siullermeerinninnermi Kalaallit nunaannut nuuttut qaqugukkut qinersisinnaatitaalertarnerisa allanngortinneqarsinnaanerannik, taamaalillutit nunamut nuuttut aatsaat ukiut marluk kiisalu tallimat qaangiunnerini qinersisinnaatitaalersinnaanerannik kiisalu nuunnermiit ingerlaanartumik qinersisinnaatitaalersinnaanerannik ataatsimiititaliaq suliarinninnermini isummerfigimmissasoq siunnersuutigineqarpoq.

Tassunga tunngatillugu ataatsimiititaliamit oqaatigineqassaaq malittarisassat atuuttut assigiimmik piginnaatitaaffeqartitsisuummata, taamaalillutik Naalagaaffeqatigiinni danskisut innuttaassuseqartut – nagguik apeqqutaatinnagu – Danmarkimut, Savalimmiunut imaluunniit Kalaallit Nunaannut nuunnermi kingorna qaammatit arfinillit qaangiunneranni qinersisinnaatitaalertarlutik. Assersuutigalugu inuk Danmarkimi inunngornikoq piffissami qanoq sivistigisimanersumi Kalaallit Nunaanni imaluunniit Savalimmiuni najugaqartutut nalunaarsorneqarsimariarluni Danmarkimut nooqqittoq, aatsaat qaammatit arfinillit

qaangiunneranni qinersisinnaatitaallissaaq. Ataatsimiititaliap paasinninnera malillugu Naalagaaffeqatigiit iluanni piginnaatitaaffiit inissisimanerannik taassuminnga allanngui neq ajornartorsiutinik nassataqassaaq.

Inatsisitigut inissisimanermik, naalagaaffeqatigiinni innuttaasut naalagaaffeqatigiinni nunamit allamit nuuttut aatsaat ukuit marluk tallimalluunniit qaangiunneranni Inatsisartunut taasisinnaatitaalersitsillunilu qinigassanngortissinnaalersitsisumik atuutilersitsineq Kalaallit Nunaata Naalagaaffiit Peqatigiit innuttaasutut Naalakkersuinikkullu Pisinnaatitaaffiit pillugit Isumaqatigiisuutaat naapertorlugu nunat tamat akornanni pisussaaffinnik unioqqutitsinertut nalilertariaqarsorinarpoq.

Isumaqatigiisummi artikel 25 kiisalu artikel 2 malillugit innuttaasoq kinaluunniit nuna nagguik tunngavigalugu assigiinngisitsiffiunngitsumik naapertuutinngitsumillu killilersuiffiq-neqarani makkuninnga pisinnaatitaaffeqarpoq:

- Pisortat susasaqarfiinik isumaginninnermi toqqaannartumik sinniisulluunniit qinikkat aqqutigalugit peqataanissamut.
- Nalinginnaasumik naligiimmillu taasisinnaatitaaneq aammalu isertuussamik taasisitsineq, qinersisut piunasaannik kiffaanngissuseqartumik ersersitsisoq, tunngavigalugit qinersinerni piffissap ingerlanerani aalajangersimasumik uteqqiattuni taasinissamut qinerneqarnissamullu.

## 5.2 Qinersiviup avataani taasisinnaatitaanermut siunnersuutip periarfissiisutai

§ 34 malillugu qinersisartup kialuunniit Kalaallit Nunaanni kommunini tamani innuttaasut nalunaarsorsimaffianni nalunaarsorsimasup sioqqutsisumik taasisinnaanerani pingaarnertut malittarisassiisummik saneqqutsisumik § 35-mi aalajangersaasoqarpoq. Siullermeerinninnermi oqallisiginnineq tunngavigalugu makku immikkut oqaatigissallugit ataatsimiititaliaq tunngavissaqarsorivoq:

Siunnersuummi § 35, imm. 1 malillugu qinersisartut napparsimmavimmi imaluunniit peqqissartarfirmi paaqqinnittarfirmiluunniit allami uninngasut, napparsimmavimmi uninngaffigisaminniluunniit sioqqutsisumik taasisinnaapput. Tamanna aamma malittarisassat atuuttut malillugit atuuppoq, Taamaalilluni inatsisitigut inissisimanerup allannguuteqarnerani nassataqanngilaq.

Taamatuttaaq § 35, imm. 7 malillugu qinersisartut umiarsuarni Kalaallit Nunaanni angerlarsimaffeqartuniittut umiarsuup naalagaanut sioqqutsisumik taasisinnaapput. Tamannattaq malittarisassat atuuttut malillugit atuuppoq, piginnaatitaaffitsigullu inissisimanerup allannguuteqarnerani nassataqarani.

Taamaattorli § 36-imi inatsisitigut inissisimanermut atuuttumut sanilliullugu nutaatut aalajangersarneqarpoq qinersisartut napparsimanertik angallarunnertilluunniit pissutigalugu

taasivissamut ornigussinnaanngitsut angerlarsimaffimmini sioqqutsisumik taasisinnaasut, sumiiffinni § 35-mi taaneqartuni taasinissaminnut periarfissaqanngikkunik.

### 5.3 Kalaallit Nunaata iluani nuunnermi taasisinnaaneq

Siunnersuummi § 22, imm. 2-4 malillugit inuit qinersinissaq sioqqullugu kingusinnerpaamik sapaatit akunneri arfinillit kommunimut nuussimasut qinersinnaasut allattorsimaffianni ilaatinneqassapput. Qinersinissaq sioqqullugu sapaatip akunnerisa arfinillit kingullit iluanni nuussimasut najugarisimasami qinersinnaasut allattorsimaffianni ilaatinneqassapput. Aalajangersagarli taanna siunnersuummi §34 isiginiarlugu atuarneqassaaq. Taamaallitut inuit taakku ullormi qinersivimmi najugarisimasaminni taasinissaminnut periarfissaqanngikkunik sioqqutsisumik taasisinnaapput. Tamannattaq malittarisassat taakku malittarisassat atuuttut malillugit atuutereerput, piginnaatitaaffitsigullu inissisimanerup allannguuteqameranik nassataqaratik.

### 5.3 Qinersinermut Ataatsimiititaliap katitigaanera pillugu

Qinersinermut Ataatsimiititaliap katitigaanerata allanngortinneqarnera siunnersuummi nassatarineqassaaq, taamaalluni Qinersinermut Ataatsimiititaliap siunissami Siulittaasup Naalakkersuisoqarfiani pisortamik siulittaasuusumik, Naalakkersuisut inatsisilerinermut immikkoortortani pisortamik, kommuninit aallartitamik ataatsimik kiisalu biskoppimik ilaasortaqaalerluni. Allannguutit KANUKOKA-p atorunnaarsinneqarsimaneranik kiisalu Qinersinermut Ataatsimiititaliap inatsisilerinikkut piginnaasanik nukittorsarneqarnissaanik kissaateqarnermik tunngaveqarput.

Ataatsimiititaliami ilaasortat sisamaassammata taasinerit amerlaqatigiinneranni siulittaasup taasinerata aalajangiisuusarnissaa siunnersuutigineqarpoq.

Ataatsimiititaliami pineqartumi inatsisilerinikkut piginnaasaanik nukittorsaanissamik kissaateqarneq ataatsimiititaliamit aallaavittut pitsaasutut nalilerneqarpoq. Taamaattorli Siulittaasup Naalakkersuisoqarfiani pisortap ataatsimiititaliamik nakkutilliisunngornera allannguutit taakku marluk pissutsit piviusut malillugit nassatarissagaat oqaatigissallugu ataatsimiititaliamit tunngavissaqartinneqarpoq, tassami taanna aaqissuusaanikkut inatsisilerinermut pisortamut toqqaannartumik pisortaamat, taamaallunilu inatsisilerinermut pisortaq taassuma ilitersuussutaanik malinnittussaalluni. Tamanna pissutigalugu allannguutissat siunnersuutigineqartut pitsaanngitsutut ataatsimiititaliamit isumaqarfigineqarput.

### 5.4 Qarasaasiakkut attaveqaatitigut taasisarneq pillugu

#### 5.4.1 Taasinerup isertuunneqartussaanageranik kiisalu inatsimmi tunngaviusumi § 31, imm. 1-imik Justitsministeriaqarfiup naliliinera:

Inatsimmi tunngaviusumi § § 31, imm. 1, ima aalajangersaavoq ‘qinersisussat nammineerlutik isertortumillu taasinerisigut Inatsisartunut ilaasortat qinerneqartassapput’. Qinersinerup isertortuunissaata nassatarissavaa qinersisartut ataasiakkaat qanoq taasinerisa paasineqarsinnaannginnissaa. Matumani aamma atuuppoq pineqartup taasinerani qanoq taasinerani allanit takuneqarsinnaassanngitsoq. Taamaattorli qinersisartutut (assersuutigalugu tappiitsuugaanni nukillaarnermilluunniit nappaateqarluni aalasinnaanngikkaanni) taasivisami krydsiliinissamut ikiorserneqarsinnaanermut akornuusiisutut aalajangersagaq isigineqarnikuunngilaq.

Qinersisartut, pissaanermik tigumminittunit, aapparisaq qanigisamilluunniit allanit ajortumik kinguneqartitsisoqarnissaanik annilaanngateqaratik namminneq paaseqatigiinnissutsertik tunngavigalugu taasisinnaanissaat aalajangersakkakut qulakkeerneqarpoq. Partiit qinigassanngortittulluunniit imminnik taasititsiniarlutik qinersisartunut akiliuteqarsinnaanernik pinaveersaartitsinermut tapertaavoq. Taamaalluni aalajangersagaq qinersinerup naapertuuttuuneranik qulakkeerinninnermut tapertaavoq, tassa innuttaasut qinersinerup inerneranik tatiginninnerannut akuersinerannullu.

Taava apequtaalerpoq Kalaallit Nunaanni Inatsisartunut qinersinermut malittarisassanik, taasinerit isertuussaanninnerannik nassataqartunik Namminersorlutik Oqartussat aalajangersaasinnaanernut inatsisit tunngaviusut akornusiinersut – tassa qinersisup taasinerata allanit malinnaaffigineqarsinnaalernissaanut, imaluunniit qinersisartut ataasiakkaat qanoq taasinerisa allatut iliorluni paasineqarsinnaalernissaannut.

Apeqqut taanna pillugu Justitsministeriaqarfimmiit nalilersuineramik Naalakkersuisut pissarsisimapput.

Justitsministeriaqarfiup Naalakkersuisunut allakkiaani 29. oktober 2019-imeersumi ima allassimasoqarpoq:

*”Isertortumik qinersisoqartarnissaanik piunasaqaammi qinersisartut taasinerminni kiffaanngissuseqarnissaat eqqarsaatigineqarpoq. Isertortumik qinersisoqartarnerani imaanngilaq qinersisartuq inunnit allanit sunnerneqarsinnaanngitsoq, kisiannili tamatuma pineqartup qanoq taasisimaneranik qinersisartup uppernarsaasinnaanera pakkersimaarsinnaavaa, Poul Andersen, Danmarkip Naalagaaffiani Tunngaviusumik inatsit (1954), qupperneq 263 takuuk. Taamaalluni isertuussinissamik piunasaqaatip qinersisartunik taasinerinillu eqqunngitsumik sunniiniarnerit pakkersimaarneqarput..*

*Isertortumik taasinnissamik piunasaqaatit malitsigisaannik ilaatigut qinersisartuq taassumalu taasinerani ataqatigiissinneqassanngillat aamma inunnit allanit isigineqarani taasisoqassaaq.1 Avatangiisini nakkutigineqanngitsuni taasineq, assersuutigalugu internetikkut, isertortumik taasisarnissanik qulakkeerinninnissamut*

*tunngatillugu ilaatigut unammillernartortaqaarsinnaavoq. Assersuutigalugu suminngaanniilluunniit internetimut attavilimmit elektroniskiusumik atortoqarluni taasisoqarpat qinersisartup taasinera inunnit allanit takuneqaarsinnaassaaq soorluttaaq qinersisartooq taassumalu taasinera imminnut attuumassuteqartinneqaarsinnaassasut. Tamatuma ilaatigut malitsigisaanik qinersisartooq taasinermi inunnit allanit aningaasatigut allatigulluunniit pinngitsuiffigisinnaangisaanik eqqunngitsumik sunnerneqariataarsinnaavoq imaluunniit eqqunngitsumik tatineqariataarsinnaavoq. Qinersisartup taasinera allanit paasineqaarsinnaanera taamaallaat qinersisartumik sunniinermik malitseqar-sinnaasoq aamma eqqarsaatigineqaarsinnaavoq.*

*”Tunngaviusumik inatsimmi § 31, imm. 1 Folketinginngitsumut qinersinerni allani atuutsinneqassanersoq pillugu apeqqut naalagaaffimmi inatsisit pillugit atuakkiani sammineqartil-lugu takuneqaarsinnaangilaq. Aamma aalajangersagaq Folketingimuunngitsoq qinersinerni allani atorneqaarsinnaanersoq isummerfigissallugu tunngavissaqanngilaq. Akerlianik aalajangersakkami oqaaseqatigiit tunngavigalugit aalajangersagaq taamaallaat Folketingimut qinersinermi atorneqaarsinnaasutut isumaqarfigineqarpoq. Tamanna tunngavigalugu aalajangersagaq Inatsisartunut qinersinermi atorneqaarsinnaangitsoq ilimagineqarpoq.*

*Kalaallit Nunaata Kalaallit Nunaata iluani aqutsinermut tunngatillugu aaqqiinernut, Namminer-sornerulerneq pillugu inatsimmi § 4 aamma Namminersorneq pillugu inatsimmi § 23, imm. 3 takukkit, pisinnaatitaaffiit tigunikuuai. Namminersorneq pillugu inatsimmi § 1 naapertorlugu Namminersorlutik Oqartussat suliaasaqarfiit tiguneqaarsimasut iluanni inatsisiliortussatut aamma inatsisinik atortitsisussatut pisinnaatinneqarput. Taamaallit Inatsisartut, Inatsisartut inatsisaan-nik Inatsisartunut qinersinerni qinerseriaatsimik aalajangersaaffiusut akuersissuteqarnissaminnut pisinnaatinneqarput.*

*Naak tunngavilersuutigineqartut tunngavigalugit Inatsisartunut qinersineq Tunngaviusumik inatsimmi § 31, imm. 1-imi isertortumik qinersineq pillugu piumasaqaammut ilaatinneqartutut naatsorsuutigineqanngikkaluartooq - soorlu piumasaqaatit pillugit eqqarsaatiginninnerit oqaatigineqartut allassimagaluartut - tamanna isertortumik taasineq pillugu tunngavinnik tunngaviusumik allannguisinnaanermut pissutissiisinnaasoq oqaatigineqassaaq. Naalakkersuisut aamma Inatsisartut tamanna pillugu sukumiinerusumik eqqarsaatersortussaapput.”*

Naak Namminersorlutik Oqartussat taasinerup isertuunneqarnissaanik inatsimmit tunngaviusumi piumasaqaammut pituttorsimanngikkaluartut, ilumut tamatuminnaga saneqqut-sisoqassanersoq sukumiisumik isumaliutigilluaqqaartariaqartooq oqaatigissallugu ataatsimiiti-



taliमित tunngavissaqarsorineqarpoq.

5.4.2 Siunnersuummi isertuussisussaataitanermik naliliineq:

Siunnersuummut nassuiaatini ima allassimasoqarpoq:

*”Inatsimmik piareersaalluni suliaqarnermut atatillugu Naalakkersuisutnunani avannarlerni allani isumassarsiorniarsimapput. Nunat Finland, Åland, Sverige, Norge, Danmark, Savalimmiutaamma Island qiviarutsigu, misilittagarineqarpoq isertuussinerup periarfissiinerullu imminnut attuumassuteqarnerat assigiinngitsumik pingaaruteqartinneqartoq.*

*Isertuussisarneq aammalu atoruminassuseqartitsineq nunani avannarlerni assigiinngitsumik nalilerneqartarput. Norgemi, Sverigemi, Ålandimi aamma Finlandimi assigiimmik naliliisoqartarpoq. Danmarkimi, Islandimi, Savalimmiuni aamma Kalaallit Nunaanni allatut naliliisoqartarpoq. Naliliisarnermi Norgemi, Sverigemi, ÅlandimiaammaFinlandimi atorneqartumi, ulloq qinersiviusoq sioqqullugu taasinissamut avatangiisininakkutigineqanngitsuni taasinissamut periarfissiisoqarpoq. Tamatumunnga siunertaavoq atoruminarnerulersitsinissaq, tamannalu ilaatigut isertuussinissap qulakkeernissaa pilliutigalugu pisarpoq. Naliliisarnermi Danmarkimi, Islandimi, Savalimmiuni aamma Kalaallit Nunaanni atorneqartumi, ulloq qinersiviusoq sioqqullugu taasinissamut avatangiisini nakkutigineqanngitsuni taasinissaq periarfissiissutigineqanngilaq. Tamatumunnga siunertaavoq isertuussinissap qulakkeerneqarnerunissaa, tamannalu atoruminarne-rulersitsinissaq ilaatigut pilliutigalugu pisarpoq.*

*Maannamut Kalaallit Nunaata naliliisarneq Danmarkimi, Islandimi aamma Savalimmiuni atorneqartoq malippaa. Siunnersuummi siunnerfigineqarpoq Kalaallit Nunaata naliliisarneq Norgemi, Sverigemi, ÅlandimiaammaFinlandimi atorneqartoq malissagaa. Tamatumunnga tunngavilersuutaavoq, isertuussinerup atorumi-nartitsinerullu akornanni oqimaalutaanerup nunamut siammarsimasunik innuttaqartumut, Kalaallit Nunaanni atuuttumut, naleqqunnerunera.”<sup>2</sup>*

*”Nunani taasinissamut avatangiisini nakkutigineqanngitsuni allakkatigut taasinissamikukiuni qulikkaani periarfissaqartitsisimasuni (assersuutigalugu Norgemi, Sverigemi, Ølandimi aamma Finlandimi), oqaluttuarisaanermi tamanna pisarsimavoq, qinersisartup allakkatigut taasivissamik allakkatigut nassiussivigineqarneratigut, taavalu qinersisartup nammineerluni allakkatigut qinersivissani immersortarsimavaa, tamatumalu kingorna allakkatigut taasinini*

<sup>2</sup> Siunnersuummut nassuiaatini qupp. 10.

*tigussaasoq allakkatigut kommuniminut utertillugu nassiuttarsimallugu. Taasinissamut avatangiisini nakkutigineqanngitsunitaasinernut periaaseq ilaatigut pisoqalisoq atuutsinneqalissasoq, qinersisarneq pillugu inatsisissamut nutaamut siunnersuummi siunnerfigineqanngilaq. Ilatigut pisoqalisoq oqarnermi pineqarpoq, ullumikkut qarasaasiatigut allakkatigut taasinissap periarfissaanera, taamaalilluni allakkanik tigussaasunik nassiussinissaq pinngitsoorluinnarneqarsinnaalluni.*

*Kisiannili internettikkut taasilluni qarasaasiakkut allakkatigut taasinissamik periarfissaqarnermi atuutsitsilernissaq, siunnersuummi siunnerfigineqarpoq. Internettikkut qarasaasiakkut allakkatigut taasinissamut periarfissaqarnerq, nunani arlalinni, atuutsitsilersimasuni imaluunniit misileraasimasuni, atorreqariartorpoq. Nunani avannarlerni Norgemi misileraasoqarsimavoq, aammalu Ålandimi inatsisartut 2019-imi januaarimi qinersinermut inatsisissaq akueraat, tassani qinersisartut nunani allaniittut internettikkut qarasaasiakkut allakkatigut taasinissaat ajornarunnaarsinneqarluni.”<sup>3</sup>*

*”Peqatigisaanik Naalakkersuisut tunngaviatigut isumaqarput, qinersisartut ataasiakkaat taasinissartik akisussaaffigigaat.”<sup>4</sup>*

Taamaalilluni siunnersuummut nassuiaatit malillugit isumaqarnarpoq nakkutigineqartumik qinersivimmumt ornigunnani taasisarneq Norgemi, Sverigemi, Ålandimi kiisalu Finlandimi nalinginnaasumik atugaasoq. Taamaattoqavinngilarli, tamanna malittuani nunani pineqartuni qinersisarnermut aaqquissuussinernik misissuataarineq naapertorlugu.

#### 5.4.3 Nunani avannarlerni allani taasisarnerit

##### 5.4.3.1 Norge:

Norgemi nakkutigisaanngitsumik allakkatigut tasisinnaaneq taamaallaat inunnut nunani allani najugaqartunut, allatullu iliorlutik taasisinnaanngitsunut periarfissaatinneqarpoq. 2017-imi Stortingimut qinersinermi qinersivimmi nakkutigisaasumik taasinani allakkatigut taasinerit taamaallaat 762-iusimapput<sup>5</sup>. Kisitsit taanna qinersinermi tassani inuit qinersisinnaasut 3.762.746-uusimanerat isiginiarlugu takuneqassaaq, kiisalu taasisimasut katillutik 2.945.345-uusimanerat.<sup>6</sup> Qinersisartut sinneri nakkutigisaasumik qinersivimmumt ornigullutik

<sup>3</sup> Siunnersuummut nassuiaatini qupp. 13.

<sup>4</sup> Siunnersuummut nassuiaatini qupp. 2.

<sup>5</sup> ”Frie og Hemmelige valg”, qupp. 52

<https://www.regjeringen.no/contentassets/0516829ddd434b86880c80e9ceec0281/no/pdfs/nou202020200006000dddpdfs.pdf>

<sup>6</sup> <https://valgresultat.no/?type=st&year=2017>

taasisussaataapput.

Norgemi qinersinermut atatillugu marloriarluni qarasaasiakkut taasititsilluni misiliuteqartoqarsimavoq, tamanna 2011-mi kommunestyremut- kiisalu fylkestingimut (nunap immikkoortuini naalakkersuinikkut suliaqartussanik) qinersinermi kiisalu 2013-imi stortingimut (inatsisartunut) qinersinermi. Qinersinerni taakkunani qinersisartut qarasaasiakkut attaveqaatitigut taasisinnaasimapput. Qarasaasiakkut taasisinnaaneq qinersivimmu ornigulluni taasisinnaanermut tapertatut atorneqarsimavoq, taamaallaallu sioqqutsisumik taasisinnaanerup nalaani atorneqarsinnaalluni. 2011-mi misiliinermi kommunit qulit peqataasimapput. Peqatigitillugu kommunit sisamat taasisinnaatitaanermut ukiorititanik misiligutaasumik appaanermut peqataapput. 2013-imi misiliguteqarnermi tamatuma saniatigut kommunit allat marluk aamma peqataapput – tassa katillugit kommunit aqqaneq marluk. Pinngitsaalineqarluni taaseratartoqarsinnaanerani minnerpaaffimmiititsiniarluni qinersisartut sioqqutsisumik taasititsinerup nalaani taaseqqinnissamut periarfissaqartinneqarput, soorluttaaq qinersivimmi pappialakkut nalinginnaasumik taasineq – tamanna sioqqutsisumik ullormiluunniit qinersivimmi – qarasaasiakkut taasisimanermik atorunnaarsitsissasoq.<sup>7</sup>

Mililigummik ingerlatsinernik taakkunanga marlunnik nalilersuineri qarasaasiakkut attaveqaatitigut taasisinnaanerup nassataanik taaseqataasut amerleriaateqarsimanngitsut ataatsimut inerniliunneqarpoq. Taamaalluni misiligutaasumik ingerlatsinerit qinersinermi peqataasut amerleriaatigisimanngilaat. Taamak inerniliineq sammisami ilisimatusaatinit nunanilu allani misilittakkanit pissarsiarineqarsimasunit aamma taamak takutitsisunit taperserineqarpoq: qarasaasiakkut taasisinnaanermik eqqussinermi taasiartunngitsoortartut pissarsiarineqaratik taamaallaat inuit qinersivimmi nalinginnaasumik taasiartortartut pissarsiarineqarsimapput.<sup>8</sup> Qarasaasiakkut attaveqaatitigut taasisarneq pillugu naalakkersuinikkut isumaqatigiinngissuteqarneq pissutigalugu qarasaasiakkut taasisarnermik misiliguteqarnerit nangingneqanngillat. Qarasaasiakkut attaveqaatitigut qinersinerit isertuunneqarnissaat qulakkeerneqarsinnaanngitsoq nalilersuineq pillugu nalunaarusiami inerniliunneqarsimasoq ataatsimiititaliap immikkoortumik suliarinnittup Stortingimut inassuteqaammini oqaatigisimavaa.<sup>9</sup>

Inimi kisimiilluni nakkutigineqaranilu taasinissaq qinersisartup nammineerluni isumagisussaagaa najoqqutassiami qarasaasiakkut attaveqaatitigut taasisarnermik

<sup>7</sup> ”Frie og Hemmelige valg”, qupp. 53

<https://www.regjeringen.no/contentassets/0516829ddd434b86880c80e9ceec0281/no/pdfs/nou202020200006000dddpdfs.pdf>

<sup>8</sup> ”Frie og hemmelige valg”, qupp. 54

<https://www.regjeringen.no/contentassets/0516829ddd434b86880c80e9ceec0281/no/pdfs/nou202020200006000dddpdfs.pdf>

<sup>9</sup> ”Frie og hemmelige valg”, qupp. 55

<https://www.regjeringen.no/contentassets/0516829ddd434b86880c80e9ceec0281/no/pdfs/nou202020200006000dddpdfs.pdf>

misiligummik malittarisassiisumi erseqqissaatigineqarsimavoq. Taamaattorli kommunini misiliguteqarfiusuni apersorneqartut amerlanerpaat isumaqatigiissutigisimavaat, qinersinerup isertortumik ingerlanneqarneranik qulakkeerisussaq qinersisartoq namminiunani tassaasorli naalagaaffik. Nalilersuinermi qarasaasiakkut attaveqaatitigut taasisimasut sisamararterutaasa nalunaarutigisimavaat taasinerminni inimi allanik inoqarsimasoq. Qanoq taasinerup allanit isigineqarani pisimatiginera ilisimaneqanngilaq. Qarasaasiakkut kiisalu qinersivimmuut ornigulluni nalinginnaasumik taasisimanermi taasinerup sorliup atuuttussaatinneqarnera pillugu apeqqummut peqataasut affaat inorlugit eqqortumik akissuteqarsimapput.<sup>10</sup>

#### 5.4.3.2 Åland:

Ålandimi qarasaasiakkut attaveqaatitigut taasisinnaaneq 2019-imi lagtingimut kommuninullu qinersinermi siullerpaamik atorneqartussatut pilersaarusionerqarsimavoq.<sup>11</sup> Taamaattorli qarasaasiakkut attaveqaatitigut taasisinnaanngornissap aallarnernissaa ullormik ataatsimik sioqqullugu taamak iliornissaq taamaatinneqassasoq aalajangiunneqarpoq. Kukkunerit arlallit, amigartumik misileraasimaneq aaqqissuussinermilu isumannaallisaaanermut tunngatillugu nalorninartut tamatumunnga pissutaasimapput, tamannalumi siunnersuummut nassuiaatini qupp. 20-21-imi Naalakkersuisunit allaaserineqarsimavoq.<sup>12</sup>

Ålandimi napparsimaneq, innarluuteqarnek nunamiluunniit allamiinneq pissutigalugit ullormi qinersivimmi ornigulluni taasisinnaanngikkaanni aatsaat nakkutigisaasumik qinersiviup avataani siumoortumik allakkatigut taasisoqarsinnaavoq.<sup>13</sup> Qinersisartut sinneri nakkutigisaasumik qinersivimmuut ornigullutik taasisussaatitaapput.

#### 5.4.3.3 Sverige:

Sverigemi naalakkersuisut 2013-imi qarasaasiakkut taasisarneq kiisalu qinersisarnek pillugu apeqqutit allat pillugit nalunaarusiamik saqqummiussaqqarput. Naalakkersuisut qarasaasiakkut attaveqaatitigut taasisinnaanerup periarfissiissutaanik iluarisimaarinninnerminnik nalunaarusiakkut ersersitsipput, taamaattorli innuttaasut qinersisitsinermik tatiginninnerat apparsarumanagu aaqqissuussinerup isumannaallisagaanera pingaartinneqartariaqartoq erseqqissaatigineqarpoq.<sup>14</sup> Naak iluarisimaarinnilluni naliliisoqaraluartoq Sverigemi qarasaasiakkut taasisarnermik atuiffiusumik maannamut sulii qinersititsisoqarsimannngilaq.

Sverigemi taamaallaat nunami allami najugaqaraanni nakkutigisaasumik qinersiviup avataani

<sup>10</sup> "Frie og hemmelige valg", qupp. 55

<https://www.regjeringen.no/contentassets/0516829ddd434b86880c80e9ceec0281/no/pdfs/nou2020200006000dddpdfs.pdf>

<sup>11</sup> <https://www.regeringen.ax/nyheter/landskapsregeringen-upphandlar-e-rostning>

<sup>12</sup> <https://www.val.ax/sa-har-rostar-du/rosta-internet-om-du-ar-bosatt-utanfor-aland>

<sup>13</sup> <https://www.val.ax/sa-har-rostar-du/fortidsrosta-brev>

<sup>14</sup> <https://www.regeringen.se/49bb86/contentassets/50146d1ac81d45318fb1a2c1e8679e90/e-rostning-och-andra-valfragor-sou-201324>

allakkatigut taasisoqarsinnaavoq. Tamatumani allagaq nunamit allamit nassiunneqarsimassaaq. Taamaattorli utoqqartut aalassarluttutut, napparsimasutut, innarluuteqartutut imaluunniit inissiisarfimmi kiffaanngissusiiagaasutut qinersivimmi taasiartorsinnaanngikkaanni allakkisartoqarluni taasisoqarsinnaavoq, tassa taasineq inummit allamit tunniukkiartorneqarluni.<sup>15</sup> Qinersisartut sinneri nakkutigisaasumik qinersivimmut ornigullutik taasisussaataapput.

#### 5.4.3.4 Finland:

Finlandimi 2008-mi kommuninut qinersinermi kommunini pingasuni qarasaasiakkut attaveqaatigut taasisarneq misiligutigineqarpoq. Justitsministeriaqarfimmi kingorna nalilersuinermi misiligutitut ingerlatsinerit iluatsinngitsut ministeriaqarfimmit paasineqarsimavoq, tassami taasititsineq pisuni 232-ni unittoortarsimammat, taamani qinersineq nutaamik ingerlanneqassasoq ingerlatsinermut eqqartuussivimmi qaffasinnerpaami aalajangiunneqarsimalluni. Taasitsitsinerup qinersisartut ilaannut unittoortitsisarsimanerata saniatigut aaqjissuussineq naatsorsuutigineqartutut pitsaasunik sunniuteqarsimanngitsutut nalilerneqarsimavoq, matumani aamma oqartussani suliassanik ikilisaataanissaanik naatsorsuutiginnisimagaluarneq eqqarsaatigalugu.<sup>16</sup>

Finlandimi 2019-imi rigsdagimut qinersimermiit nunami allami najugaqaraanni nunamiluunniit allamiikkaanni nakkutigisaasumik qinersiviusup avataani allakkatigut taasisoqarsinnaalerpoq.<sup>17</sup> Qinersisartut sinneri nakkutigisaasumik qinersivimmut ornigullutik taasisussaataapput.

#### 5.4.4 Siunnersuummut tunngatillugu nunani avannarlerni periutsinik ataatsimiititaliap paasinninnera

Qarasaasiakkut taasisinnaanermik atuutilersitsinissaq tunngavissinniarlugu Naalakkersuisut tamatuma Norgemi, Sverigemi, Ålandimi Finlandimilu atugaaneranut, nunallu taakku taaguummik “taasinerup isertuunneqarnissaanik”-mik, Kalaallit Nunaanni maannamut tunngaviutinneqarsimasumut sanilliullugu allatut paasinnittarnerannut innersuussipput.

Tamatuminngali ilumoorneraaneq aappaatigooqarpoq. Ataatsimiititaliap takunnissinnaanera malillugu nunani taakkunani nakkutigisaasumik qinersivimmut ornigutinngikkaluarluni taasisoqarsinnaanera ilumoorpoq. Ataatsimiititaliamilli maluginiarneqartoq malillugu periarfissaq taanna taasisinnaasut ilaannut ikitsunut taamaallaat atuuppoq. Iluamik oqaatigissagaanni inuit nunami allami najugaqartut allatut iliorlutik taasinissaminnut periarfissaqanngitsut kisipjaamik taamak taasisinnaapput. Aammattaaq

<sup>15</sup> <https://www.val.se/service/teckensprak/satt-att-rosta.html>

<sup>16</sup> <https://www.regeringen.se/49bb86/contentassets/50146d1ac81d45318fb1a2c1e8679e90/e-rostning-och-andra-valfragor-sou-201324> qupp. 46

<sup>17</sup> <https://vaalit.fi/sv/brevrostning>

oqaatigineqarsinnaavoq inuit nunani allani najugaqartut danmarkimi Kalaallit Nunaannilu malittarisassat malillugit qinersisinnaatitaanngimmata, qinersisinnaatitaasunut taakkunungaqqissaaq taasititseriaatsit assigiinngussuteqarnerannut tamanna aamma nassuiaataasinnaavoq. Taasisinnaatitaasut sinneri nakkutigisaasumik qinersivimmut ornigullutik taasisussaatitaapput.

Nakkutigineqartumik qinersiviup avataani allakkatigut ikitsuinnarnik taasisitsisarnerup nunani allani peruserineqarsinnaasup, qarasaasiakkut taasisitsisarnermik eqqussiniarnermut tunngavilersuutitut Naalakkersuisunit atorneqarnera ataatsimiititaliamit tunngaviatigut ajornartorsiutitaqartut isigineqarpoq. Tamanna pingaartumik qarasaasiakkut taasititsisarnerup nunani taakkunani Naalakkersuisunit assersuutitut taaneqartuni atorneqannginnera, kiisalu taasisitseriaatsit marluk pineqartut isumannaallisagaanikkut assigiinngissuseqarnerat eqqarsaatigalugit.

Qinersisartut ataasiakkaat taasinerup isertortuuneranik qulakkeerinninnissamut nammineerlutik akisussaasusut, Naalakkersuisut § 38, imm. 4-kkut kiisalu nassuiaatitigut oqaatigigaat ataatsimiititaliamit maluginiarneqarpoq. Norgemi – kingorna qarasaasiakkut taasisitsisarnerup ingerlateqqinneqannginnissaanik Norgemi naalagaaffiup aalajangiineranik kinguneqartumik - qarasaasiakkut taasititsilluni misiligutaasunit marlunnit misilittakkat takutippaat qinersisartut amerlanerpaat isumaqartut taasinerup isertuussassaanerata qulakkeerneqarnissaa naalagaaffimmit akisussaaffigineqartoq, tamanna aamma naak kia akisussaasuunera aqqissuussinermit ilitersuussutini erseqqissaatigineqarsimagaluartoq. Qarasaasiakkut taasisitsilluni misiliinerni peqataasut sisamararterutaasa taasineranni inimi taasiffiusumi allanik isersimasoqartarsimasoq paasinarsisimavoq.

### 5.5.3 Qanoq iliorluni qarasaasiakkut taasinernik isumannaallisaasoqartarpa

Siunnersuummut nassuiaatini qarasaasiakkut taasinernut tunngatillugu isumannaallisaanissaq pillugu ilisimatitsissutigineqarpoq:

*”Qarasaasiatigut allakkatigut taasisinnaalernerup taasisarneq pillugu nalitsinni innuttaasut oqartussaaqataanerata eqqarsaatigalugu maligassanut naammassinissimanissaa piumasaaqataasooq. Tamanna immikkut isumaqarpoq qarasaasiatigut allakkatigut taasisinnaalernerup makku qularnaarsimassagai:*

- a) taasinermik isertuussisussaatitaaneq,
- b) qinersisartut ataasiakkaat aamma qinersisuunerisa isumannaarneqarnera, aamma
- c) avataaneersut qinersinerup inerneranut sunniuteqarsinnaannginnerata isumannaarneqarnera.

a)-mut tunngatillugu:

Taasinermik isertuussisussaataaneq qularnaarneqassaaq qarasaasiatigut allakkatigut taasinerit allakkat puuinut (paasiuminaallisakkanut) marloqiusanut "poortorneqarnerisigut", tunngaviumik tigussaasumik sioqqutsisumik taasinerit ullumikkut poortorneqartarnerisut.

b)-mut tunngatillugu:

Kinaassuseq eqqortoq sapinngisamik annertunerpaamik qularnaarniarlugu qinersisartup qarasaasiatigut allakkatigut taasisinnaassaguni NemID-mik taamaaqataanilluunniit atugaqassaaq. Missingiummi siunniunneqarpoq qinersisartup qarasaasiamit suminngaanniilluunniit qarasaasiatigut allakkatigut taasisinnaanissaa.

....

Qarasaasiatigut allakkatigut taasinermi qinersisartutut kisimiissinnaanerup oqartussanit qularnaarneqarsinnaannginnera illuatungilerniarlugu, qinersisartutut ataasiaannarani qarasaasiatigut allakkatigut taasisoqarsinnaalertillugu, qarasaasiakkut periaaseq aaqqissuunneqassaaq. Qarasaasiakkut allakkatigut taasinerupkingulliupkisimi nalunaarsorneqartarnissaa, periaatsimi qularnaarneqassaaq. Tamatuma saniatigut qinersisartup qarasaasiatigut allakkatigut taasereersoqullormi qinersivimmi taasiartorfissamut takkussinnaavoq, nalinginnaasumillu taasillutik. Taamaattoqassappat ullormi qinersivimmi tigussaasumik taasineq kisimi nalunaarsorneqassaaq.

c)-mut tunngatillugu:

Qarasaasiatigut allakkatigut taasinerit passunneqartarnerannut tunngatillugu annertunerpaamik isumannaatsuutitsinissaq qulakkeerniarlugu, taasinerit tamarmik, ulloq qinersiviusoq sioqqullugu taasiviusut kisinneqartarneri qitiusumit ingerlanneqartalernissaat siunnersuutigineqarpoq. Tassa imaappoq, tigussaasumik sioqqutsisumik taasinerit aammalu qarasaasiatigut allakkatigut taasinerit. Tamatuma kingunerisaanik Namminersorlutik Oqartussani Nunamut Namminermut Immikkoortorta qarfiup, siunissami taasinerinik, ulloq qinersiviusoq sioqqullugu taasinerinik tamanik kisitsinissaq akisussaaffigilissavaa. Taasinerit taakkua tamarmiusut kisinneqartarnerisa qitiusumut nuunneqarnera tamanna taasinerinik taakkuninnga kisitsinerimut akisussaaffiup kommunini qinersinermik siulersuisunit Nunamut Namminermut Immikkoortorta qarfiimmut nuunneqarneranik malitseqassaaq."

...

*Qarasaasiatigut periaaseq periaatsilluunniit qarasaasiatigut allakkatigut taasinernik passussinermut atorneqartussat susassaqqanngitsut qarasaasiatigut allakkatigut taasinernut isersinnaannginnissaannut isumannaallisaanerup annertunerpaap qularnaarneqarnissaa pingaartillugu aaqqissuunneqassapput.*<sup>18</sup>

NemID aqputigalugu inuup taasisup taannarpiaanerani uppersaaneq, aaqqissuussinermut maanna atorneqartumut sanilliullugu isumannaannerusungasoq ataatsimiititaliamit maluginiarneqarpoq. Malittarisassat atuutut malillugit taasinermi taamaallaat inuup aqqa inunngorfialu nalunaarutigineqassapput. Taamaakkaluartoq “isumannaallisaanerup annertunerpaap qularnaarneqarnissaa” Naalakkersuisunit atorneqarsimammat issuakkami malunnarpoq, arlaatigut nalorninarqarsinnaanera Naalakkersuisunit akuersaerneqartoq.

Aaqqissuussinerup qarasaasiakkut allakkatigut taasisarnermut atorneqartussap isumannaallisagaannissaa pillugu nassuiaatini ilisimatitsissutigineqarpoq:

*”Qarasaasiatigut periaatsimi qarasaasiatigut allakkatigut taasisarnermik ikorfartuutaasussami isumannaallisaanerup sakkortuunik piumasaaqateqartoqassaaq. Periaaseq tutsuiginartuussaaq kinaassutsimillu isertuussilluni allakkatigut taasinerit eqqortumik nalunaarsornissaannut atorsinnaassalluni. Periaatsip aserortoorsinnaanera il.il. pinngitsoortinniarlugit periaatsip ingerlatsinikkut isumannaassusianut piumasaaqatinik aalajangersaasoqassaaq. Periaaseq patajaatsuussaaq, taamalu periaatsimik atuisunit avataaneersunillu periaatsip sunnernerneqarsinnaanerup isumannaarneqarsimassalluni. Periaaseq susassaqqanngitsunut isersinnaanerannut illersugaassaaq. Periaatsip periaatsimi iliutsit uppersarsinnaassavai, aserortoortoqassagaluarpallu sapinngisamik piarnerpaamik kukkuneq sumiissusersinnaassallugu, kiisalu piukkunnassuseqassalluni atuutilinnginnermi misiliinerit pisariaqartut taakkulu tunngavigalugit iluarsinerit ingerlanneqarsinnaanissaannut. Periaatsip immikkut issusia namminiussusialu isumannaarneqarsimassapput. Periaatsip piginnaasassat anguniakkat taakku anguniarnissaannut piukkunnartut imarissavai.*

*Qarasaasiatigut allakkatigut taasinissamut periaatsipineriartortinneqarnerani, suliarineqarnerani ingerlanneqarneranilu pitsaassutsimik qularnaarinninniarluni suliniutinik ingerlataqartoqarumaarpoq. Tamatumunnga atatillugu ilaatigut ilusilersorneqarnerata kiisalu programmuni atortussani immikkoortunut ataasiakkaat pitsaassutsikkut qularnaarneqarsimanissaannik piumasaaqateqartoqassaaq.*<sup>19</sup>

<sup>18</sup> Nassuiaatini qupp. 7-imiit.

<sup>19</sup> Nassuiaatini qupp. 17.



Qarasaasiakkut taasisarnerni peqquserluttoqarsinnaaneranut tunngatillugu oqaaseqaatini ima allassimasoqarpoq:

*”Periarfissami atuuttumi ornigulluni taasinissamik periarfissap atuuttup atuunnerani aammalu qarasaasiakkut taasinissamut periarfissaqarnerit ilassutaasussat siunner-suutigineqartut atuunneranni, tamatigut peqquserlunnissaq periarfissaqartussaasoq, Naalakkersuisut eqqumaffigisorujussuaat. Aarlerinaataasoq taanna atuuttuaannarsimavoq, aammalu siunissami atuuttussaalluni. Ornigulluni taasivissani aammalu qarasaasiakkut taasivissani peqquserlussinnaanerit assigiinngillat, kisianni taasivissani marlunni taakkunani peqquserluttoqarsinnaalluni. Taasivissani qanorluunniit ilusilinni peqquserlussinnaanerup sapinngisamik periarfissaannginnissaa Naalakkersuisut soorunami aallutorujussuaat, kisianni taasivissat arlaannaanniluunniit peqquserlunnissamik periarfissaqarnerup pinngitsoortivissinnaanissaa ajornarpoq.”<sup>20</sup>*

Qinersinermut atatillugu peqquserluttoqartuaannarsinnaanerani, kiisalu qinerseriaatsini taaneqartuni marlunni peqquserluttoqarsinnaaneranut periarfissat assigiinngitsuunerannik Naalakkersuisut inerniliiginnarnerat ataatsimiititaliamit maluginiarneqarpoq. Qinerseriaatsinulli taakkununga tunngatillugu peqquserluttoqarsinnaanerata kingunerisinnaasaasa assigiissinnaanerat pillugu Naalakkersuisut isummerfiginnissimanerannik ataatsimiititaliaq takusaqarsinnaanngilaq. Ajornartorsiut taanna immikkoortoq 5.6-imi erseqqinnerusumik sammineqassaaq.

#### 5.5.4 Paasissutissanik passussisarneq paasissutissanillu paaasarneq

Tusarniaaneq pillugu immikkoortumi allassimavoq Digitalinngorsaanermut Aqutsisoqarfimmit oqaatigineqarsimasoq; ‘qinersineq tamakkiisumik ilaannakortumilluunniit digitalimik ingerlanneqarpat, inunnt paasissutissanik illersuinissaq naapertorlugu, inummut paasissutissat digitaliusut qanoq sivistigisumik toqqorsimatinneqaqqusaanerannut, paaanissamut maleruagassamik aalajangersaasoqartussaasoq’.

Naalakkersuisut tamatumunnga ima oqaaseqaateqarput ”Ajornartorsiut taanna § 30-imi ilaatinneqarpoq, tassami ingerlatsinerup aallartereernerani ajornartorsiut taanna iliuseqarfingineqassasoq naatsorsuutigineqarmat.”<sup>21</sup>

§ 30 ima oqaasertalerneqarsimavoq:

”§ 30. Digitalimik allakkatigut taasineranut atugassamik digitalimik periaatsinik Naalakkersuisut pilersitsissapput aammalu ingerlanneqarneranut akisussaasuussallutik.

<sup>20</sup> Nassuiaatini qupp. 15.

<sup>21</sup> Siunnersuummut nassuiaatini qupp. 41.

Digitalimik aaqqiissutissaq Qinersinermut ataatsimiititaliamit akuerineqarsimassaaq.

Ajornartorsiutip taassuma siunnersuutip § 30-anit iliuuseqarfigineqarneranik Naalackersuisut isummernerat ataatsimiititaliamit isumaqatigineqanngilaq. Paasissutissap nalunaarsorneqartup – tassa qanoq taasisimaneq pillugu paasissutissap – sordiaanera eqqarsaatigalugu, piiiaanerup illersorneqarsinnaasumik pinissaanut, qaqugukkullu piiiaanerup pinissaanut erseqqilluinnartunik sinaakkusiisoqarnissaa ataatsimiititaliamit tunngaviusumik pingaaruteqarsorineqarpoq.

Aammattaaq Digitalinngorsaannerumut Aqutsisoqarfimmit tusarniaannerumut akissummi oqaatigineqarpoq, ‘qinersisartup qarasaasiakkut allakkatigut taasinermik atuinera pillugu paasissutissat nalunaarsukkat politikerinut siunnersuisartunut iluatinnartorpassuarnik imaqartussaapput’. ‘Digitalimik periaaseq takussutissanik digitaliusunik, periaatsimit anillatsinneqarsinnaasunik aammalu naatsorsueqqissaarnikkut suliarinninnerumut atorineqarsinnaasunngortinneqarsinnaasunik imaqartussaasoq’ innersuussutigineqarluni. Tamatuma kingunerisaanik qinnigassanngortittut qineqqusaarnermi suut sunniuteqarluarnerut aammalu suut sunniuteqarluannginnersut, pillugu asseqanngitsumik ilisimasaqalertussaapput. Tamanna tunngavigalugu Digitalinngorsaannerumut Aqutsisoqarfimmit siunnersuutigineqarpoq ‘qarasaasiakkut allakkatigut taasineq pillugu paasissutissiissutigineqarsinnaasutuaasoq tassaassasoq qarasaasiakkut allakkatigut taasinerit amerlassusaat, qinersinerup inernerani ilaatinneqartut pillugit aalajangersakkamik ilanngussisoqassasoq.’

Naalackersuisut tamatumunnga ima isummerfiginnipput:

*”Ajornartorsiut taanna inatsisissatut siunnersuummi immikkut aalajangersaaf-figineqanngilaq, tassami naliliisoqarmat periaatsimit paasissutissanik taamaattunik tigusinissaq ajornarluinnanngissinnaammat. ilisimatusarnerumut atatillugu paasissutissanik taamaattunik pissarsinnaanerup naleqqussinnaanera.”<sup>22</sup>*

Tamatumani tunngaviusut pillugit oqaaseqaatinik ilanngussinissani ataatsimiititaliap tunngavissaqarsoraa: qarasaasiakkut taasinerit pillugit kisitsisitigut paasissutissanik siaruarterisinnaanissaq Naalackersuisunit kissaatigineqarpat – tassa qarasaasiakkut taasinerit amerlassusaat pillugu pasissutissat saniatigut paasissutissanik allanik aamma, tamanna ataatsimiititaliap paasinninnera malillugu namminerminik aalajangersakkatut ilusilerneqarsimasariaqaralarpoq, sunik siaruarterisinnaanermik, kikkunnullu siaruarterisinnaanermik nalornisoqaqqunagu. Tamakku pillugit nalornissuteqarnerup nassatarisinnaavaa, qarasaasiakkut taasinissamik isumaliuteqaraluartup, paasissutissap taassuma kingorna qaquguluunniit imminut aallaavissineqarnissaa annilannatigalugu taamak

<sup>22</sup> Siunnersuummut nassuiaatini qupp. 41.

iliunngitsoornera.

### 5.6 Kukkusoqaratarsinnaanera peqquserluttoqaratarsinnaaneralu pillugit ataatsimiititaliap naliliinera

Ataatsimiititaliap paasinninnera malillugu qinerseriaatsit taakku marluk ulorianaatigisinnaasaat assigiinngitsorujussuupput. Qinersivimmut ornigulluni nakkutigisaasumik taasinermi kukkusutaaratarsinnaasut peqquserluutaaratarsinnaasullu uku ataatsimiititaliamit tikkuarneqarput:

- Qinersisartut nalunaarsorneqarfianni kukkusup aqqanik titaasoqarsinnaanera. Tamanna inuup kukkunerissavaa.
- Inuup qinersisartup allap aqqanik inunngorfianillu taasilluni allaanerarsinnaanera. Ataatsimiititaliilli isumaa malillugu tamatumani taasinerit ikitsunnguit kisimik sunnerneqarsinnaapput, tassami inuk pineqartoq arlaleriarluni taasiartorpat qinersivimmi suleqataasut pasitsannissaat naatsorsuutigisariaqarmat. Tamanna taasiartornermut atatillugu kinaassutsimik uppersaasussaataaernermit atuutsitsilernikkut pinaveersaartinneqarsinnaavoq. Tassunga atatillugu allaat kiusinnermut inunngornermulluunniit allagartamik takutitsinikkut uppersaasussaataaneq iluaqu-taasinnaavoq.
- Qinersivimmi suleqataasup taasinermit peersinera, imaluunniit saniatigut taasinermit ikisinera. Tamannali kisitsinermit taasinerit amerlassusaat qinersisartut nalunaarsorsimaffiat naapertorlugu taasinerit amerlassusaannut naapertuutinnginnerisigut qulaajaavigneqarsinnaavoq.
- Qinersivimmi suleqataasup taasinermit amerlaqataannik taarserlugit peersineratigut.
- Qinersivimmi suleqataasup taasinermit atuuttumik atuutinngitsutut nalunaarsuineratigut.

Qinersivimmut ornigulluni qinersinermit taasinermit kisitsinermit, innuttaasut qinersinermit tatiginninnerannik ilapittuutaasumik inunnik arlaannaannulluunniit attuumassuteqanngitsunik najuuttoqarnera ersarissuunermit nakkutiginninnermillu qulakkeerisnaavoq.

Qarasaasiakkut attaveqaatitigut peqquserluttoqarnerani ataatsimiititaliap isumaa naapertorlugu qarasaasiakkut qinersivimmi qinersinermit allannortiterisnaavoq, taasinermit nakkutiginnittoqarsinnaavoq kiisalu atortulersuummik qamitsisoqarsinnaalluni. Piffissami kingullermi pisartut pillugit assersuutit saqqummertoqartarpoq, tamatumani naalagaaffiit – aamma qinersinermit atatillugu – qarasaasiakkut attaveqaatitigut peqquserlunnianit, hackerinit pinerlineqartarlutik.

Ataatsimiititaliap paasinninnera malillugu illuatungaani kukkunerit qinersivimmi suleqataasut nalaatsornikkut kukkussutigisaat peqquserlullunilu taasinerit ataasiakkaat, illuatungaani aalajangersimasumik inerniliinissaq siunertaralugu aqqissuussaasumik peqquserluuteqarnerit

assigiinngitsorujussuupput. Kukkunerit qinersinerup inerneranut sunniuteqassappata qinersivimmi suleqataasut arlaqartut kukkussuteqarsimasariaqassapput. Qinersivimmut ornigulluni taasisitsinermi inernerup naapertuuttuunera qularutigineqarpat, pappiaratigut taasinerit nutaamik kiseqqissaarnerisigut misissuiffiginneqqittoqarsinnaavoq. Qarasaasiakkut allakkatigut taasinernut tunngatillugu qinersinerup inenera sunnerneqassappat inuup ataasiinnaap peqquserlulluni iliuuseqarnera naammappoq, tamatumalu annertussusaata qulaajaaviginiarnera ajornakusoorsinnaavoq. Taamaalilluni qarasaasiakkut atortulersuutitigut ajoqusiinnaaneq- ajoqusiinerullu annertussuserisinnaasaa, atortulersuutinut nalinginnaasunut sanilliullugu annertunerujussuuvoq.

Qanoq iliorluni qarasaasiakkut allakkatigut taasisarnernernik ersarissuutitsinermik nakkutiginninnermillu, ornigulluni taasisarnerni ersarissuutitsisarnermut nakkutiginnit-tarnermillu naapertuuttunngortitsinissap qulakkeerneqarsinnaanera ataatsimiititaliamit takujuminaatsinneqarpoq. Qanoq iliorluni innuttaasut qinersinerup ingerlanneqarneranik taasinernillu eqqortumik kisitsisoqarneranik malinnaaffiginninnissamik qulakkeerun-neqarsinnaappat? Qinersineq naammattumik ersarissuseqartumik nakkutigineqartumillu ingerlanneqarsinnaanngippat, tamatuma qinersinerup inernerata qanoq eqqortuutigineranik tatiginninnermik annikillisaataasinnaanera ataatsimiititaliamit isumakulunnartinneqarpoq.

#### **6. Ataatsimiititaliap oqaaseqaatai inassuteqaataalu**

Naalagaaffeqatigiinni allamiit nuunnermi taasisinnaatitaaneq eqqarsaatigalugu Naalagaaffeqatigiinni inatsisitigut inissisimanerup aallaavittut assigiinnissaat ataatsimiititaliamit tunngaviatigut pingaartinneqarpoq. Tamanna tunngavigalugu qaammatinik arfinilinnik piumasaqaammik sukaterisoqassanngitsoq ataatsimiititaliamit kaammattuutigineqarpoq.

Qarasaasiakkut taasisinnaanerup atuutsinneqalertinnagu siaruarterneqannginneranilu sukumiisumik misilerarneqarnissaa ataatsimiititaliap isumaa malillugu aalajangiisuusumik pingaaruteqarpoq.

Ataatsimiititaliaq tunngaviatigut isumaqarpoq Namminersorlutik Oqartussat taasinerup isertuussaananera qulakkeerneqarnissaanut suli tunngaviusumik akisussaasuusariaqartut, tamanna taasineq qarasaasiakkulluunniit pigaluarpat. Naalakkersuisut tamanna naapertorlugu allannguutissatut siunnersuummik saqqummiussissasut ataatsimiititaliamit **kaammattuutigineqassaaq**.

Qinersivimmi taasinermut atatillugu peqquserluttoqarsinnaaneranik suli killiliinerusinnaajumalluni, Naalakkersuisut allannguutissatut siunnersuummik, qinersinermi kinaassutsimik uppersaammik assitalimmik takutitsisussaataalersitsisumik saqqummiusseqqullugit ataatsimiititaliamit **kaammattorneqarput**.

Ilinniakkat assigiinngitsut ilinniarnersiutinik pissarsissutaasinnaanatik ilinniartumit namminermi akilerneqartussaananerat tunngavigalugu ataatsimiititaliaq isumaqarpoq, ilinniartup nunami allamiimiikkallarnerni taasisinnaatitaaneranut ilinniagarsiuteqarnerisooq

aalajangiisuunani ilinniakkamut tunngatillugu nunami allamiinnerata aalajangiisuunera pingaaruteqartoq.

Amerlanerusut ullormi qinersivimmi taasinissaminnut periarfissinneqarnissaat qulakkeerniarlugu ataatsimiititaliamit **kaammattuutigineqarpoq** Naalakkersuisut allannguutissatut siunnersuummik saqqummiussissasut, taamaalillutik inuit kommunimi aalajangersimasumi qinersisartut nalunaarsorsimaffianni nalunaarsorneqarsimasut kommunimi pineqartumi qinersivimmi sorlermiluunniit taasisinnaanermut periarfissinneqarlutik, tassa tamanna aamma illoqarfigisap avataani illoqarfinni allani.

Siuliani oqaatigineqartutut allannguutissatut siunnersuummik saqqummiussisoqarnissaanik ataatsimiititaliamit isumaqatigiittumit inassuteqaatip Naalakkersuisunit akuersaarneqarnissaa naatsorsuutigalugu siunnersuut **akuersissutigineqassasoq** **ataatsimiititaliamit isumaqatigiittumit inassutigineqarpoq.**

Ataatsimiititaliap taama oqaaseqaateqarluni isumaliutissiisummilu allassimanageratut paasinnilluni siunnersuut aappassaaniigassanngortippaa.

---

Anders Olsen  
Siulittaasoq

*Mariane Paviasen*

---

Mariane Paviasen  
Siulittaasup tullia

---

Aleqa Hammond

*Rachel H. Ingemann*

---

Rachel H. Ingemann

---

*Stine Egede*